

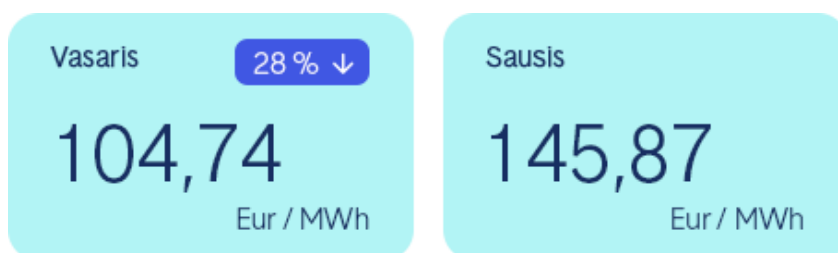

Elektros ir dujų rinkų apžvalga

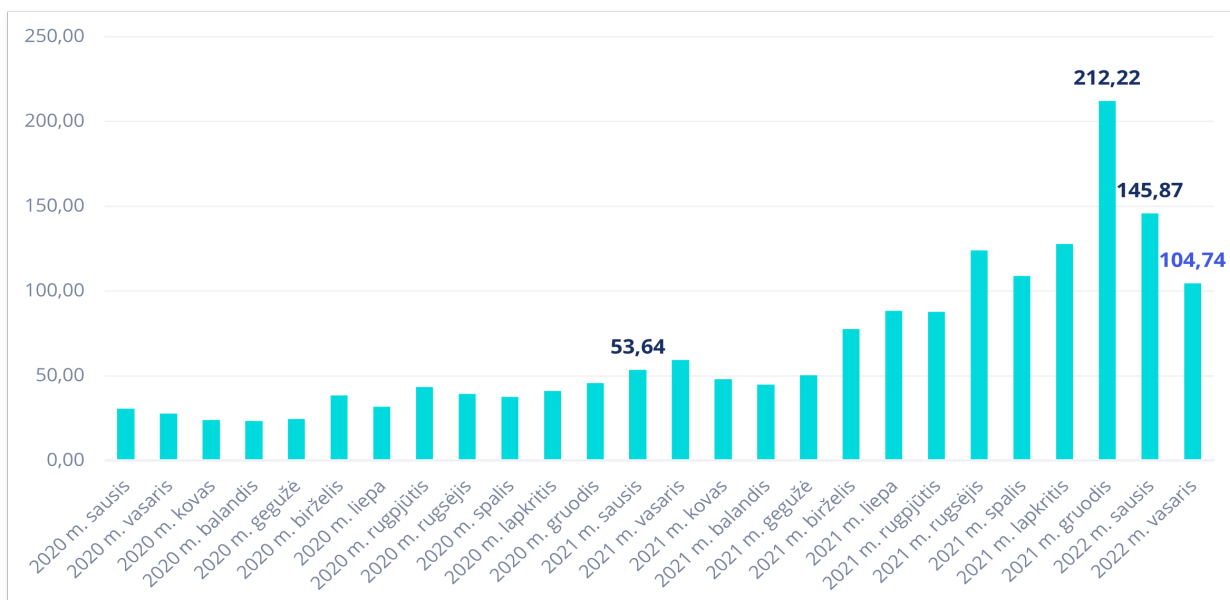
ELEKTRA

Vidutinės mėnesio „Nord Pool“ biržos elektros energijos kainos Lietuvos kainų zonoje

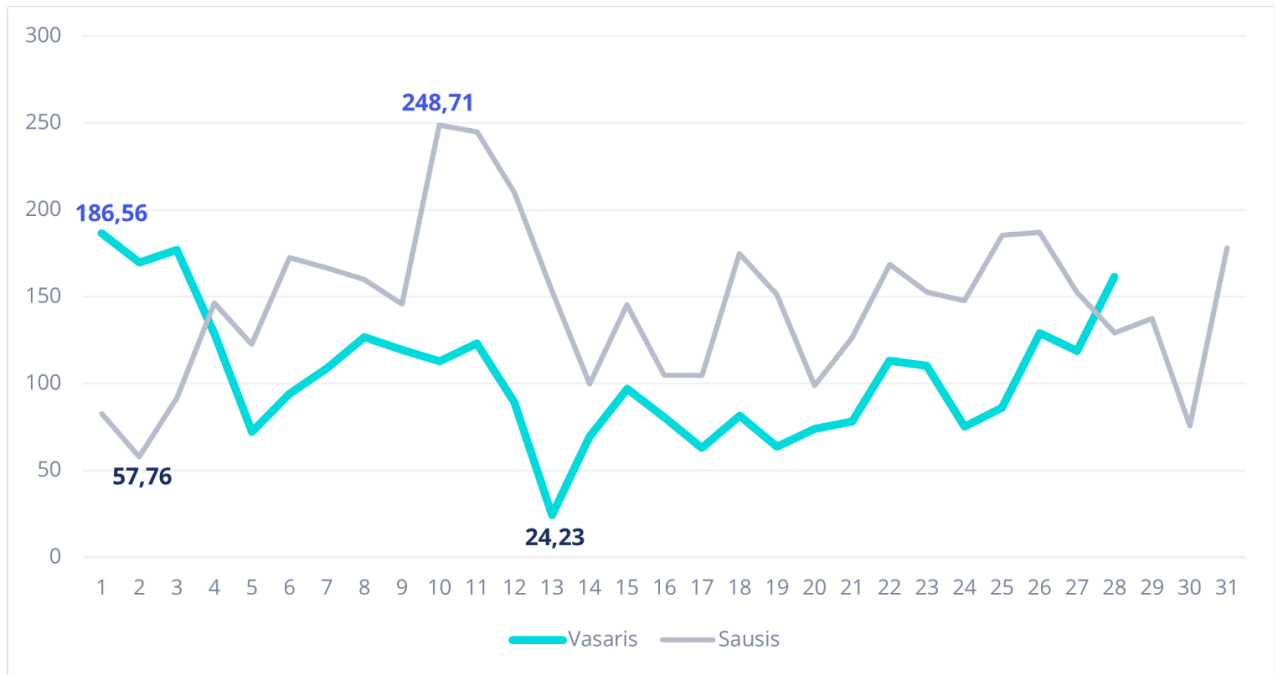

Didžioji dalis „Ignitis“ verslo klientų elektros energiją perka vadovaujantis elektros energijos biržos „Nord Pool“ kainomis Lietuvos kainų zonoje, susietomis su didmenine rinka.

Biržos kainai **tiesėjasi nedaro įtakos**, o kainos pokyčius lemia tokie veiksniai kaip: Europoje ir kitose pasaulio šalyse besiklostančios situacijos, susijusios su energetika, permainingos oro sąlygos, elektrinių atjungimai dėl planuoto remonto ar nenumatytų gedimų, besikeisiančios apyvartinių taršos leidimų (ATL) kainos, klientų energijos vartojimo intensyvumas ir pan.

Vidutinė vasario dienos „Nord Pool“ kaina Lietuvos kainų zonoje

Vasarį **aukščiausia** elektros energijos kaina buvo **186,56 Eur/MWh** (vasario 1 d.), o **žemiausia** – **24,23 Eur/MWh** (vasario 13 d.). Kas lėmė tokius kainų šuolius?

Svarbiausi mėnesio įvykiai

Vasario mėnesį elektros energijos kainą formavę veiksniai:

- **Saulėtos dienos ir išaugusi vėjo generacija** (audros „Dudley“ ir „Eunice“). Suaktyvėjusi elektros energijos gamyba iš atsinaujinančių energijos šaltinių (AEI) formuoja mažesnes elektros kainą rinkoje.
- **Rekordinės apyvartinių taršos leidimų (ATL) kainos.** Šį kartą pasiekta net 96 Eur/tCO₂ kainos riba.
- **Karas Ukrainoje.** Po Rusijos pradėtų karinių veiksmų prieš Ukrainą, Ukraina nebesinaudoja elektros energijos jungtimi su Rusija ir Baltarusija. Elektros energijos poreikį užtikrina šios šalies 13 GW galios atominės jėgainės.

Ateities tendencijos

Dėl situacijos Ukrainoje ypatingai sudėtinga prognozuoti kainas, nes rinka labai įsitempusi ir volatili*:

- **Sustabdytas dujotiekio „Nord Stream II“ tarp Rusijos ir Vokietijos licencijavimo procesas.** Pasekmės: šiais metais Rusija nepateiks dujų per „Nord Stream II“ dujotiekį kaip rinkos tikėjosi iš pradžių. Paleidimo data šiuo metu nėra aiški. Gamtinių dujų, kaip ir kitų energijos šaltinių kainos, glaudžiai susiję tarpusavyje, taigi, turi įtakos elektros energijos kainoms. Šis dujotiekio sustabdymas

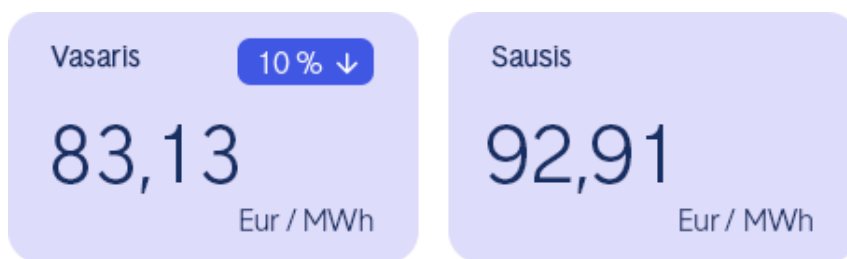
trumpuoju laikotarpiu gali sukelti gamtinių dujų kainas ir paveikti elektros energijos biržą ilgalaikėje perspektyvoje.

Apie elektros energijos rinką ir būdus, galinčius padėti verslo įmonėms sumažinti išlaidas elektros energijai, rašėme kiek anksčiau. Kviečiame jus prisiminti ir skaityti plačiau [čia](#).

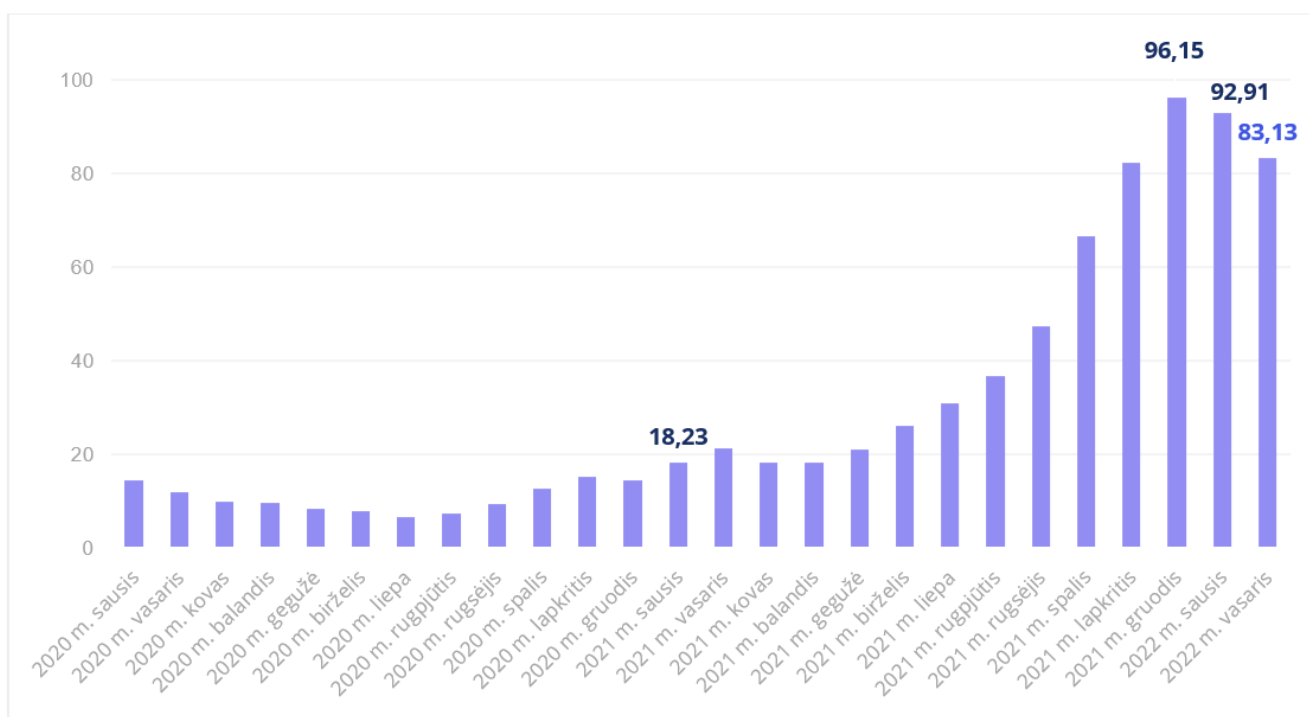

DUJOS

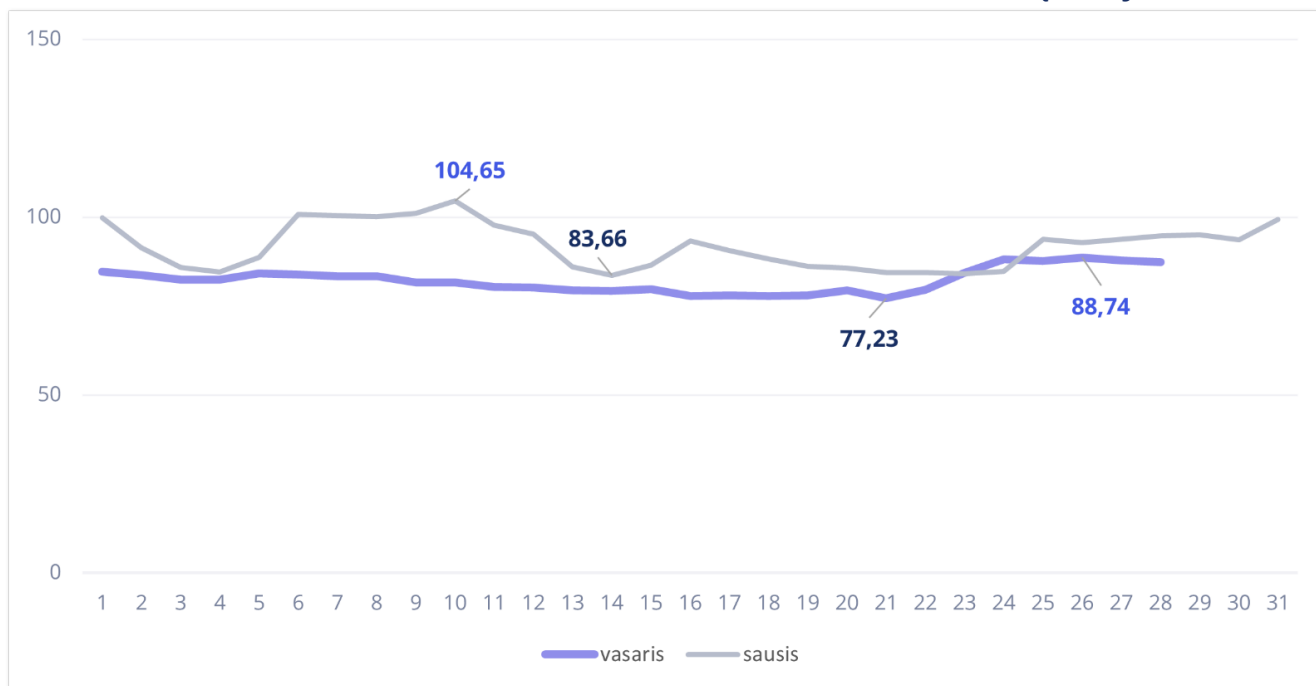
Vasario mėnesio „GET Baltic“ biržos Lietuvos prekybos aikštelėje BGSi indekso [kaina](#)

Dauguma „Ignitis“ verslo klientų gamtines dujas perka vadovaujantis gamtinių dujų biržos „GET Baltic“ indekso BGSi (Baltic Gas Spot Index) kainomis Lietuvos kainų zonoje, susietomis su didmenine rinka.

Vidutinė vasario dienos GET Baltic biržos kaina Lietuvos kainų zonoje

Vasarį **aukščiausia** gamtinių dujų kaina buvo **88,74 Eur/MWh** (vasario 26 d.), o **žemiausia** – **77,23 Eur/MWh** (vasario 21 d.). Kas lėmė kainų pokyčius?

Svarbiausi mėnesio įvykiai

Vasario mėnesį dujų kainą formavę veiksniai:

- **Įtempta geopolitinė situacija Europoje.**
Prasidėjus Rusijos agresijai prieš Ukrainą, šiuo metu Europos dujų rinkose daug nežinomybės. Rusiškų dujų tiekimas Europoje sudaro 40 proc. viso Europos per metus suvartojamo dujų kiekio. Šiuo metu, kovo 3 dieną, rusiškų dujų tiekimas Europai išlieka stabilus tiek per Ukrainą, tiek per dujotiekį „Nord Stream I“, jungiantį Rusiją su Vokietija, tačiau dujų apimtys išlieka istoriškai mažos. Kalbant apie Lietuvą, pastaruosius kelis metus Rusijos dujų importas sudarė mažiau negu trečdalis viso Lietuvos poreikio. Didžioji dalis dujų Lietuvą pasiekia per Klaipėdos suskystintų gamtinių dujų (toliau – SGD) terminalą. Lietuva, o taip pat ir „Ignitis“ turi užsitikrinę diversifikuotą gamtinių dujų tiekimą. Lietuvoje veikiantis SGD terminalas užtikrina prieigą prie pasaulinių dujų rinkų.
- **Sankcijos Rusijai.**
Po Europos Sąjungos įvestų sankcijų, ypač susijusių su Rusijos bankų atjungimu nuo SWIFT sistemos, rinkos sunerimo dėl tolimesnio rusiškų dujų tiekimo Europoje. Vis tik, kaip patikino Vokietijos ekonomikos ministerija, nepaisant šių sankcijų – mokėjimai už rusiškų dujų įsigijimą galės būti tęsiami toliau, tad šiuo metu rusiškų dujų tiekimas Europoje toliau vyksta. Tai kiek nuramino dujų ir elektros rinkas, tačiau ne ilgam. Kovo mėnesio pradžioje rinkos vėl stebėjo didelį Europos dujų kainų volatilumą* balandžio mėnesio tiekimui atsiradus naujų sankcijų galimybei, ribosiančiai Rusijos SGD tanklaiviams vežti SGD krovinius į Europą. Pasekmės: dalis jau dabar *užkontraktuotų* SGD kiekių (į Didžiosios Britanijos ir kitus Europos terminalus) nepasiektų Europos artimiausiu metu. Dėl šios priežasties bei dėl prognozuojamų šaltesnių orų Europoje artimiausiomis savaitėmis, dujų kainos Europoje pabrango.
- **Rekordinis suskystintų gamtinių dujų (SGD) tiekimas Europoje ir nešaltas vasaris.**

Išaugusios tiekimo apimtys iš JAV ir mažesnis dujų vartojimo poreikis dėl šildymo kiek pristabdė kainų augimą vasario mėnesį. JAV, pasileidus septintajam didelės apimties SGD skystinimo terminalui „Calcasieu Pass“, tapo didžiausia SGD gamintoja pasaulyje, pralenkusi Katarą bei Australiją.

- **TTF indekso kainų šuolis.**

Ateities sandorių rinkoje ICE Nyderlandų gamtinių dujų indeksas TTF, geriausiai atspindintis gamtinių dujų kainos lygį Europoje, paskutinę vasario savaitę padidėjo apie 40 proc.

- **Europos požeminių dujų saugyklų užpildymas siekė 30,42 proc.**

Rinkos analitikai skaičiuoja, kad pasibaigus šildymo sezonui Europoje, Europos požeminės dujų saugyklų užpildymas gali siekti 26 proc. ir tai, palyginimui, yra pakankamai aukštas saugyklų užpildymo rodiklis, suteikiantis rinkos stabilumo, kiek jis įmanomas pastaruoju metu.

Ateities tendencijos

- **Prognozuoti kainas – sudėtinga.**

Šiandien prognozuoti Europos dujų rinkos kainas – sudėtinga. Šiuo metu fiksuojamas kainų augimas ir tikėtina, kad ši tendencija laikysis ir ateityje dėl ES naujų planuojamų sankcijų Rusijos SGD dujovežiams, gilėjant kariniam konfliktui Europoje bei Azijai pradant naujus SGD įsigijimus pavasario metu. Rekomenduojame sekti informaciją rinkose bei analizuoti įvairius scenarijus ir sudaryti veiklos tęstinumo planus užtikrinant jūsų įmonės tvarią veiklą.

- **SGD terminalo svarba.**

2014 m. gruodžio mėnesį į Lietuvą atplaukė suskystintų gamtinių dujų (SGD) laivas-saugykla „Independence“, kuris laikomas vienu svarbiausių nacionalinio energetinio saugumo objektų. Laivas iki šiol buvo vertinamas nevienareikšmiškai, tačiau pastaruoju metu SGD terminalo svarba ypatingai išaugo. SGD terminalas užtikrina ne tik Lietuvos energetinį, bet ir nacionalinį saugumą.

„Ignitis“ yra vienas didžiausių terminalo naudotojų, įsigydamas SGD krovinius iš viso pasaulio, išskyrus Rusiją. **Paskutinis mūsų kroviny s Klaipėdos SGD terminalą pasiekė vasario 9 dieną, kito laukiame kovo 9 dieną.**

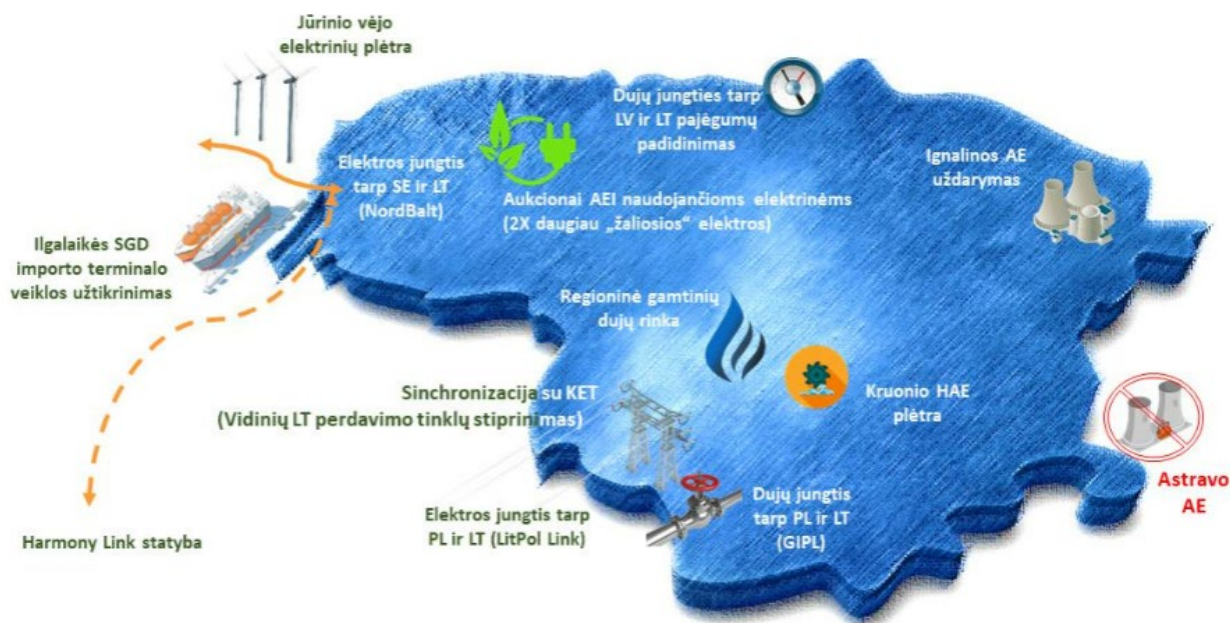
Į laivą-saugyklą telpa daugiausia 167 000 m³ skystų dujų, o tai yra 1 150 000 MWh jau išdujintų dujų, neatėmus technologinių nuostolių. Skystos dujos yra -154°C temperatūros, dujinimo metu išsiplečia 578 kartus ir pasiekia 0°C. Primename, jog Lietuvos suvartojimas yra apytiksliai 24 000 000 MWh per metus, kur daugmaž pusę suvartoja trąšų gamykla „Achema“, užsitikrinanti savo dujų poreikį pati. Verslo įmonių metinis suvartojimas (be šilumos tiekimo įmonių) yra apie 5 000 000 MWh, buitinių vartotojų – apie 2 000 000 MWh (VERT 2020 m. duomenys, naujesnių duomenų – nėra).

Ar žinojote, kad...

Elektra

- *Volatilumas (angl. volatility) – statistinis rodiklis, charakterizuojantis rinkos kainų tendencijas ar pajamų tendencijas keistis (šaltinis: Vikipedija). Paprastai tariant, volatili rinka yra situacija, kai kainos gali kisti kelių minučių bėgyje kelių ar keliasdešimt Eur/MWh ribose.
- Synchronizacija su kontinentinės Europos elektros tinklais – tai paskutinis žingsnis į Lietuvos energetinę nepriklausomybę. Baltijos šalių elektros energetikos sistemos šiuo metu vis dar yra priklausomos nuo dažnio valdymo Rusijoje, bet jau 2025 m. jos veiks vienoje sinchroninėje erdvėje kartu su kitų Europos šalių sistemomis (plačiau [čia](#)). Šalių elektros energijos sistemos dažnio

stabilumas bei tiekimo saugumas gali būti užtikrintas sinchronizacijos su Europa per jau veikusią 500 MW galios „LitPol Link“ jungtį ir papildomą 700 MW galios jūrinę jungtį „Harmony Link“ (jungtys tarp Lietuvos ir Lenkijos):

Duomenų šaltinis – Energetikos ministerija

Palyginimui, elektros energijos jungtis tarp Lietuvos ir Švedijos „NordBalt“ yra taip pat 700 MW galios. 1 MW galios sugeneruoja 8 760 MWh/metus (1 MW x 24 val. x 365 dienos).

- Už elektros energiją brangiausiai moka verslo įmonės, ūkininkai, fiziniai asmenys, turintys komercines patalpas, nepasirinkę nepriklausomo tiekėjo. Šiems klientams elektrą tiekia AB „Energijos skirstymo operatorius“ (ESO) su 25 proc. dydžio priedu, teikdama garantinio tiekimo paslaugą. Plačiau apie garantinį tiekimą skaitykite kito mėnesio rinkų apžvalgoje.
- Fiksuoti elektros energijos kainą ateities laikotarpiams labiausiai nepatartina, kai elektros kainos aukštumose. Standartiškai elektros energijos tiekimo kainų stabilumo, mažėjimo tendencijos prognozuojamos pasibaigus šildymo sezonui, sušilus orams, padidėjus vandens lygiui Skandinavijoje, kas lemia elektros energijos kainų mažėjimą dėl augančios elektros energijos generacijos iš hidroelektrinių.

Dujos

- 1 m³ gamtinių dujų apytiksliai lygu 10,5 kWh (kilovatvalandžių) arba 0,0105 MWh (megavatvalandžių). Taigi, jei per mėnesį klientas suvartoja 100 m³ dujų, apytiksliai tai bus 1,05 MWh. Paprastai tariant, 1 m³ apie 100 kartų mažesnis už 1 MWh. Nuo 2015 m. verslui dujos apskaitomos per energetinę vertę kWh ar MWh.
- Verslo įmonėms bendrą mokamą kainą už gamtines dujas sudaro penkios pagrindinės dalys:
 - Gamtinių dujų tiekimo kaina (tiekėjo dedamoji).
 - Perdavimo paslaugų kaina, kuri susideda iš kelių dedamųjų: gamtinių dujų perdavimo, ilgalaikio perdavimo pajėgumų ir vartojimo pajėgumų kainų (perdavimo sistemos operatoriaus AB „Amber Grid“ dedamosios – reguliuojama veikla – kainas nustato valstybinė energetikos reguliavimo taryba (VERT)).
 - Skirstymo paslaugos kaina (skirstymo sistemos operatoriaus AB „Energijos skirstymo operatorius“ (ESO) dedamoji – reguliuojama veikla – kainas nustato VERT).
 - Gamtinių dujų tiekimo saugumo papildoma dedamoji prie perdavimo paslaugų kainos, kitaip tariant, suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalo dedamosios kaina („Amber Grid“ ir SGD terminalo operatoriaus AB „Klaipėdos nafta“ dedamoji – reguliuojama veikla – kainas nustato VERT).
 - Gamtinių dujų akcizas (VMI dedamoji).

- Reguluojamos veiklos kainas klientams pagal sutartį perstatome tokias, kokios yra patvirtintos (be antkainio), o surinktos sumos už šias dedamąsias persiunčiamos operatoriams bei VMI.
- Gamtinių dujų apskaita skirstoma į kasdienės apskaitos vietą (KAV), kur yra įrengta nuotolinė apskaitos sistema (telemetrija), bei nekasdienės apskaitos vietą (NAV), kur telemetrijos nėra, tad klientui atsiranda prievolė dujų kiekius deklaruoti [Ignitis savitarnos sistemoje](#).
- Jei objektas yra NAV ir jeigu gamtinės dujos jame nėra vartojamos, rekomenduojama [Ignitis savitarnos sistemoje](#) nurodyti laikiną dujų neavartojimą, nusimatant dujų neavartojimo laikotarpį. Tokiu būdu bus išvengta pagal teisės aktus apskaičiuoto kiekio vidurkio. Vidurkį nustato ESO.
- Nepriklausomai nuo sezono ir laikotarpio, jeigu gamtinės dujos objekte nėra vartojamos, už gamtinių dujų tiekimą, jų paskirstymą ir perdavimą mokėti nereikės, tačiau reikės mokėti už šias paslaugas: ilgalaikius perdavimo pajėgumus bei vartojimo pajėgumus (perdavimas) ir vartojimo pajėgumus (SGD terminalo dedamoji). Taip yra dėl to, kad verslo klientas rezervavo minėtus pajėgumus dujų perdavimo sistemoje visiems metams. Pajėgumų rezervavimas gamtinių dujų perdavimo sistemoje sudaro sąlygas klientams saugiai naudotis gamtinių dujų sistema. Pajėgumų dedamosios skaičiuojamos metams ir išdalijamos lygiomis dalimis 12 mėnesių.
- Dujų tiekimo indekso BGS1 reikšmė mėnesiui nustatoma kaip visų pirkimo ir pardavimo sandorių, įvykusių biržoje per tą mėnesį Lietuvos prekybos aikštelėje, svertinis vidurkis. Kainos reikšmė pateikiama kito mėnesio pirmąją dieną GET Baltic biržos interneto svetainėje, adresu: <https://www.getbaltic.com/>. T. y. dujų kaina yra žinoma pasibaigus mėnesiui.
- Dujų tiekimo indekso TTF reikšmė nustatoma prieš kiekvieną mėnesį einančio mėnesio priešpaskutinę darbo dieną, kaip tai nustatyta ICE biržos metodikoje ir yra skelbiama ICE biržos svetainėje <https://www.theice.com/>. T. y. dujų kaina yra žinoma mėnesiu anksčiau, pavyzdžiui, vasario 25 d. vakare buvo nustatyta kaina kovo mėnesiui, kai už per jį suvartotas dujas ir teiktas paslaugas klientas mokės balandį.
- Nuo š. m. kovo 1 d. pasikeitė perdavimo sistemos operatoriaus AB „Amber Grid“ balansavimo bei naudojimosi perdavimo sistema taisyklės. Dėl taisyklių pasikeitimo klientams sutartys ir sąlygos nekis, išskyrus klientus, kurie perka dujas virtualiame prekybos taške, t. y. sudarydami atskiras sutartis dėl perdavimo, skirstymo ir tiekimu.

Jeigu elektros rinkos naujienos ir tendencijos jums aktualios, prenumeruokite „Ignitis“ naujienlaiškį verslui ir sužinokite visas naujienas pirmieji!

Prenumeruoti >>